

ÖĞRETMENLERE

Mustafa Kemal ATATÜRK

Zaferini kutlamak için peşi sıra Bursa'ya gelen İstanbul öğretmenlerine, 27. 10. 1922

Bayanlar, Baylar!

İstanbul'dan geliyorsunuz. Hoş geldiniz. İstanbul'un ışıık ocaklarını temsil eden yüce topluluğunuz karşısında duyduğum zevk sonsuzdur. Yüreklerinizdeki duyguları, kafalarınızdaki düşünceleri doğrudan doğruya gözlerinizde ve alınlarınızda okumak benim için olağanüstü bir sevinç kaynağı oluyor.

Şimdi karşınızda içime dolan en içten duyguyu, izninizi almış olarak, açıklayayım: İsterdim ki çocuk olayım ve sizin ders vermekle ışıık saçan çevrenizde bulunayım; sizden feyiz alayım, siz beni yetiştiresiniz. O zaman ulusum için daha faydalı olurum. Ama ne çare ki artı elde edilemeyecek bir isteğin karşısındayım. Bu isteğin yerine başka bir dilekte bulunacağım: Bugünün çocuklarını yetiştiriniz. Onları ülkeye, ulusa yararlı insanlar yapınız. Bunu sizden bekliyorum, istiyorum.

Bayan öğretmenler, Bay öğretmenler!

Belki de eski deyimle “muallime” demediğim için beni ayıplıyorsunuzdur. Ben dilimizde ille dişiliği belirten yabancı ekler kullanmanın gerekli olmadığını sanıyorum. Evet, erkek, kadın öğretmenler: Bilirsiniz ki ulusumuz büyük bir yıkım geçirdi. Devletimiz bir çöküntüye uğradı. Varlığımızı yeryüzünden silme yolunda birçok suçlar işlendi. Çok çalıştık, bugünkü başarıya ulaştık.

Bayanlar, Baylar!

Bir ulusu, uğradığı herhangi bir yıkımdan kurtarmakta, bir ulusu uyandırmakta, aydınların ne önemli bir ödevi olduğu gözden kaçamaz. Diyebiliriz ki bugüne ulus aydınlarının, doğruluğu, namusu, ulusu ve yurdu sevip kollayan çabaları ve hele günlük çıkarları hiçe sayan yüce duyguları ile kavuşabilmişizdir. Ama bugün ulaştığımız nokta, gerçek kurtuluş noktası değildir. Bu düşüncemi açıklayayım: Bir ulusun yıkımlara uğraması demek, o ulusun güçsüz, bakımsız hasta olması demektir. Bunun için, asıl kurtuluş, sosyal yapıdaki hastalığı bulmak ve iyileştirme yollarını aramakla elde edilir. Ve ancak bilimsel yol tutulmuş olursa sağlık gerçekleşebilir. Yoksa, derme çatma tedbirlerle hastalık hiç iyi edilemez bir hale gelir. Bir sosyal toplumun eksikliği ne olabilir? Ulusu ulus yapan, ilerleten ve geliştiren güçler vardır: Düşünce güçleri, sosyal güçler...

Düşünceler, anlamsız, faydasız, akla sığmaz saçmalarla dolu olursa, o düşünceler hastalıklıdır. Bir de sosyal yaşayış, akıldan mantıktan uzak, faydasız, zararlı bir takım görenek ve geleneklerle dopdolu olursa yaşama sayılamaz: İlerleyemez, gelişemez, imneliler gibi olduğu yerde bocalar kalır.

Ulus ve ülkeyi kurtarmak isteyenler için coşkun sevgi, iyi niyet, günlük çıkarları hiçe sayma, evet pek gereklidir ama, toplumdaki hastalığı görmek, onu iyileştirmek ve toplumu çağımızın gereklerine göre ilerletip yetiştirmek için, bunlar yetmez; bunların yanında bilgi gerektir, teknik gerektir. Bilginin, tekniğin çalışma ve oluşma çevresi okuldur. Bunun için okulları açmak ve arttırmak gerektir. “Okul” adını hep birlikte saygı duyarak kutlayarak ayakta analım...

Okul, genç kafalara, insanlığı saymayı, ulus ve ülkeyi sevmeyi, bağımsız yaşamayı öğretir; bağımsızlık tehlikeye düştüğü zaman onu kurtarmak için tutulması gereken en doğru yolu belleten okuldur.

Yurdu ve ulusu kurtarmaya çalışanların, seçtiği yolda ve yürüyüşte birer namuslu uzman, birer şerefli bilgin olmaları gerektir. Bunu sağlayan okuldur. Ancak böylelikle her türlü girişimi güzel sonuçlara ulaştırmak elimizde olabilir.

Bayanlar, Baylar!

Ülkemizin en bayındır, en alımlı, en güzel yerlerini üç buçuk yıl kirli ayaklarıyla çiğneyen düşmanı yenip atan zaferin sırrı nerededir, bilir misiniz? Orduların yönetiminde çağdaş bilgi kurallarını kılavuz yapmaktadır.

Ulusumuzu yetiştirmek için asıl olan okullarımızın, üniversitemizin kurulmasında hep bu yolu tutacağız. Evet, ulusumuzun, siyasal, sosyal yaşamında da, ulusumuzun düşünce eğitiminde de yol göstericimiz bilgi ve teknik olacaktır. Okulla, okulun verdiği bilgi ile Türk ulusu, Türk sanatı; Türk ekonomisi, Türk şiir ve edebiyatı, bütün ince güzellikleriyle belirip gelişecektir.

Bayanlar, Baylar!

Ülkemiz içinde uygar düşüncelerin, çağdaş ileriliklerin, vakit yitirilmeksizin, yayılması ve gelişmesi gereklidir. Bunun için bütün bilgi ve teknik insanları, bu uğurda çalışmayı bir namus borcu bilmelidirler. Öğretmenlerimiz, ozanlarımız, yazarlarımız, ulusa geçen yıkılış günlerini, bu yıkılışların gerçek nedenlerini anlatacaklar, söyleyecekler, bu kara günlerin geri dönmemesi için, yeryüzünde uygar ve çağdaş bir Türkiye'nin varlığını tanımak istemeyenlere onu tanıtmak zorunda olduğumuzu hatırlatacaklardır.

Bayanlar, Baylar!

Görülüyor ki en önemli ve verimli ödevlerimiz öğretim ve eğitim işleridir. Bu işlerde ne yapıp yapıp başarıya ulaşmamız gerektir. Bir ulusun gerçek kurtuluşu ancak bu yoldadır. Bu zaferin sağlanması için hepimiz tek can, tek düşünce olarak belirli bir program üzerinde çalışmamız gerektir. Bence bu programdan istenen ve beklenen iki şey vardır:

1) Toplum yaşayışımızın ihtiyaçlarına uygun düşmesi.

2) Çağımızın getirdiği ve gerektirdiği gerçeklere uygun düşmesi.

Gözlerimizi kapayıp herkesten ayrı ve dünyadan uzak yaşadığımızı düşünemeyiz. Ülkemizi bir sınır içine alıp dünya ile ilgisiz yaşayamayız. İleri ve uygar bir ulus olarak çağdaş uygarlık alanı ortasında yaşayacağız. Bu yaşama da ancak bilgi ile, teknik ile olur. Bilgi ve teknik nerede ise oradan alacağız ve ulusun her bir insanının kafasına koyacağız. Bilgi ve teknik için başka bağ, başka koşul yoktur.

Akla uygun hiçbir nedene dayanmayan birtakım geleneklerin, inanışların korunmasında dirençli duran ulusların ilerlemesi çok güç olur, belki hiç olmaz. İlerlemek yolunda bağları ve koşulları aşmayan uluslar çağa uygun, akla uygun bir yaşama içinde olamazlar; genel yaşamada görüşü geniş olan ulusların ellerine düşüp onlara tutsak olmaktan kurtulamazlar!

Bütün bu gerçeklerin ulusça iyi anlaşılması ve içe sindirilebilmesi için her şeyden önce bilgisizliği gidermek gerektir. Bunun için öğretim programımızın, eğitim davranışımızın temel taşı, bilgisizliği gidermek olmalıdır. Bu bilgisizlik giderilmedikçe yerimizde sayacağız. Yerinde duran bir şey ise geriye gidiyor demektir. Bir yandan genel bilgisizliği gidermeye çalışmakla birlikte; öte yandan, toplum yaşayışında herkese örnek olacak, verimli ve etkili olacak kimseler yetiştirmek gerektir. Bu da ilk ve orta öğretimin günlük yaşamaya uygun olması ile gerçekleşebilir. Toplumlar ancak bu yoldan işadamlarına, sanat adamlarına kavuşabilirler. Ulusal yeteneklerimizi geliştirecek, duygularımızı yükseltecek üstün insanları yetiştirmeyi de unutmayacağız. Çocuklarımızı bu öğretim aşamalarından geçirerek yetiştireceğiz.

Kesin olarak bilmeliyiz ki iki ayrı parça halinde yaşayan uluslar zayıftır, hastadır. Çocuklarımıza ve gençlerimize uygulayacağımız öğretimin sırrı ne olursa olsun, onları:

1) Ulusuna

2) Türkiye devletine

3) Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne

düşman olanlarla savaşabilecek bilgiler ve araçlarla silahlandıracağız.

Özgürlüğünü ve bağımsızlığını korumak yolunda savaş vermeyi bilmeyen uluslar için yaşama hakkı yoktur. Bu uğurda savaş gereklidir.

Bayanlar, Baylar!

Açıkça söyleyeyim ki biz üç buçuk yıl öncesine değin cemaat halinde (ulusal bağları olmayan, rasgele, başka eğreti bağlarla bir araya gelivermiş olan bir topluluk halinde) yaşıyorduk. Bizi istedikleri gibi yönetiyorlardı. Dünya bizi, temsilcimiz ve yöneticimiz olanlara göre tanıyor ve değerlendiriyordu. Üç buçuk yıldır, ulus olarak yaşıyoruz. Bunun elle tutulur, gözle görülür tanığı yönetimimizin biçimidir ki bunu yasalar "Büyük Millet Meclisi Hükümeti" diye adlandırmıştır.

Bütün dünya bir gün bile unutmasın ki Türkiye devletinin biricik ve gerçek temsilcisi, yalnız ve ancak Türkiye Büyük Millet Meclisidir. Aşağılık çıkarları için, kendi kişiliklerini korumak için ülkenin bağımsızlığını ve ulusun özgürlüğünü düşmana peşkeş çekmekte sakınca görmeyen, bağımsızlığı yok edecek hükümlerle dolu Sevr Antlaşması'nı kabulden çekinmeyen sultanların bu davranışlarını Türk ulusu artık bir daha görmeyecek, ancak tarihte okuyup ibret alacaktır.

Bayanlar, Baylar!

Ordularımızın kazandığı zafer, sizin eğitim ordularınızın zaferi için yer açtı, yol hazırladı. Gerçek zaferi siz kazanacak, siz koruyup sürdüreceksiniz, bunu başaracağınızdan kuşum yok. Sarsılmaz bir inanla ben ve bütün arkadaşlarım, sizi gözeteceğiz, sizin karşılaşacağınız bütün engelleri kıracağız.

Son bir söz: Sizin değerli bir toplum olarak Bursa'ya gelmeniz, yalnız Bursa'yı değil, bütün Anadolu'daki kardeşlerinizi sevindirdi. İstanbul'dan getirdiğiniz selamları bütün ulusa ulaştıracağız. Ben de sizden dileyeceğim ki oradaki kardeşlerimize selamlarımızı götürünüz. İstanbul'un talihi, İstanbul'da yaşayan öz Türklerin gönlündeki, vicdanındaki isteklere denk olarak belirip parlayacaktır.

EĞİTİM KONGRESİNİ AÇARKEN

16.07.1921

Bayanlar, Baylar!

Genel savaşta, yenilgiye uğradık. Düşmanlarımız bunu fırsat bilerek ulusumuzu büsbütün yok etmek istediler. Buna karşı beliren ulusal şahlanış Ankara'da toparlandı. Bizi yaşatmamak isteyenlere karşı yaşamak hakkımızı savunmak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi, burada, Ankara'da toplandı. Bugün; Ankara, ulusal Türkiye'nin ulusal eğitimini kuracak olan Türkiye Öğretmenler Kongresi'nin toplantısına da tek uygun yer olmak ergisiyle övünmektedir.

Yüzyılların yüklettiği derin bir idare ihmalinin devlet varlığında açtığı yaraları gidermeye uğraşacak çabaların en büyüğünü, eğitim yolunda bol bol harcamamız gerekmektedir.

Gerçi bugün güçlerimizin bütün kaynağını ulusal sınırlarımız içindeki ülkelerimize yayılmış bulunan düşmanlara karşı kullanmak zorundayız. Bugün için memleketin aydınlanması uğruna ayrılabilir şey, eğitimimizin geleceğine dayanak olacak bir temel kurmaya yeterli değildir. Ancak elverişli ve yeterli koşullarla araçları elde edinceye kadar geçecek savaş günlerinde de tam bir özenle işlenip çizilmiş bir ulusal eğitim programı

yapmaya ve eldeki eğitim ve öğretim kuruluşlarımızı bugünden verimli bir çabayla çalıştıracak esasları hazırlamaya bakmalıyız.

Şimdiye kadar sürüp gelen okuma ve yetiştirme yanlışlıklarının ulusumuzun gerilemesinde en önemli nedenlerden biri olduğu kanısındayım. Onun için bir ulusal yetiştirme programından söz açarken, eski çağdaki asılsız uydurmalar, yaradılışımıza hiç de uymayan yabancı düşüncelerden, Doğu'dan ve Batı'dan aşırma bütün etkilerden büsbütün uzak, ulusal ve tarihsel doğamıza uygun bir kültürü öne sürmüş oluyorum. Çünkü Türk idaresinin gerçek gelişmesi ancak böyle bir kültürle sağlanabilecektir. Rasgele bir yabancı kültürü kabullenmek şimdiye kadar uygulanıp duran yabancı kültürlerin yıkıcı sonuçlarını tekrar etmekten başka işe yaramaz. Kültürün, bu düşünce ekininin verimi, ekildiği yerin elverişliliği ile orantılıdır. Bu yer de milletin karakteridir. Çocuklarımız ve gençlerimiz yetiştirilirken; onlara, varlıkları, hakları, birliktelikleri ile zıtlaşan bütün yabancı unsurlarla savaşıma gerekliliği ve ulusal inanları bütün coşkunluğu ile her zıt düşünceye karşı şiddetle savunmak zorunluğu aşılmalı olmalıdır. Yeni kuşağın bütün iç dünyasına bu duyuların bu davranışların sindirilmesi büyük önem taşır. Bitmez, tükenmez korkunç bir savaş halinde belirip duran milletler hayatının felsefesi, bağımsız ve mutlu kalmak isteyen her ulus için bu duyular, bu davranışları bütün şiddeti ile şart koşmaktadır.

Ayrıntılarını uzmanlarına bırakmak istediğim bu mesele hakkındaki genel görüşlerimi tamamlamak için yeni kuşağı silahlandırıp değerlendirecek özellikler arasında güçlü bir erdemlik tutkusundan, güçlü bir düzen ve disiplin sevgisinden de söz açmak zorunluluğunu duyuyorum. İşte biz bu toplantınızdan, yalnız çizilmiş eski yollarda nasıl yürüyüp gidileceği hakkında beylik düşünceler ileri sürüp dağılmayı değil, belki bu ortaya koyduğum koşullar çerçevesinde yeni bir sanat ve bilim yolu bulup ulusa göstermek ve yeni kuşağı o yolda yürütmek için önder olmak gibi kutsal bir yararlık bekliyoruz.

Millî Eğitim Bakanlığı'nın; halkı tanımış, çevreyi ve bütün yurdu anlayıp kavramış öğretmenlerle uzmanları bir araya getiren bir bilgi ve görgü kongresini Ankara'da toplamayı düşünmüş olmasını ve bugünkü güç koşullara aldırıksızın bu davranışında başarıya ulaşmış olmasını beğeni ile anırım.

Sizin önünüzde ve ulusun önünde ulusal eğitimimiz hakkındaki görüşlerimi söyleşmek olanağını bağışlamış olan bu toplantıdan faydalanarak; gelecekteki gerçek kurtuluşumuzun yüce önderleri olan Türkiye kadın ve erkek öğretmenleri hakkındaki saygı duygularımı bir daha belirtmek isterim.

Gelecek için hazırlanan yurt çocuklarına, hiçbir zorluk karşısında baş eğmeyerek sabırla, güvenle çalışmalarını ve yetismekte olan çocukların büyüklerine de yavrularının okumalarını sağlamak için hiçbir fedakarlıktan çekinmemelerini salık veririm. Büyük tehlikeler önünde uyanmayı bilen ulusların ne kadar başarı ile direneci oldukları tarihten de bellidir. Silahı ile olduğu gibi kafası ile de savaşmak durumunda olan ulusumuzun, birincisinde gösterdiği gücü, ikincisinde de göstereceğinden hiçbir zaman kuşku olmamıştır.

“Milletimizin saf seciyesi istidat ile malidir.” Ancak bu yaratılıştan gelen elverişliliği geliştirmek sizlere düşüyor. Türk öğretmenlerine ulusal hükümetimizce, candan ve gönülden istendiği kadar iyi ve rahat yaşama koşullarının sağlanamamış olduğunu bilirim. Ama ulusumuzu yetiştirmek gibi kutsal bir ödevi benimsemiş olan yüce topluluğunuzun bugünkü şartları göz önünde bulundurarak, her türlü güçlüğü göze alarak bu yolda sarsılmadan yürüyeceğine de güvenim vardır. Ödeviniz pek önemlidir, ulusun yaşaması ile yakından ilgilidir. Bunda başarılı olmanızı Tanrı'dan dilerim.

Kaynak: Çağlar, B., Kemal, Bugünün Diliyle Atatürk'ün Söylevleri, s: 85-89, 75-77, Türk Dili Kurumu Yayınları, 1968